

EEN NOODZAKELIJKE INVENTARIS (III)

=====

In ons jaarboek 1988 verscheen onder dezelfde titel een beschrijving van de werken die tot nog toe over de geschiedenis van Rumst het licht zagen.

We lieten na het werk te vermelden van de negentiende eeuwse stadsarchivaris van Brussel, A. WAUTERS, Histoire des Environs de Bruxelles, t. I - IV, Brussel, 1855 - 1857. Dit lijvige werk werd opnieuw uitgegeven, verlucht met talrijke illustraties, Brussel, 1971 - 1975, XVII delen. Deel VI, verzorgd door Fab. MARIEN, belangt ons speciaal aan, het bespreekt de gemeenten rond Mechelen. Vanzelfsprekend vinden we hier geen monografie over Rumst, maar er worden wel talrijke gegevens meegedeeld over de dorpen die vroeger tot de heerlijkheid van Rumst behoorden.

Het jaarboek van 1990 gaf de inventaris van wat er te vinden is over Rumst op cartografisch gebied.

Thans, en dit zal onze laatste bijdrage zijn, komen de bronnen van de geschiedenis van Rumst aan de beurt. Vanzelfsprekend kunnen en willen we geen volledigheid nastreven. De inventaris zou te uitgebreid worden. Verwijzingen naar beperkt bronnenmateriaal blijven dus achterwege.

Ite ad fontes, ga naar de bronnen, is de stelregel voor elke geschiedschrijving, ook die op plaatselijk vlak.

Uitgegeven bronnen

Hier vermelden we op de eerste plaats het levenswerk van wijlen A. GOETSTOUWERS, bij leven pastoor van Walem: De Oorkonden der abdij van Rozendaal, Delen I en II, 1956, 1985. We vinden er de tekst van een zeventhonderd charters; Rumst, plaatsnamen van Rumst en Rumste personen komen er herhaaldelijk in voor. We staan hier bij de vroegste geschreven geschiedenisbronnen van Rumst. De twee delen zijn nog steeds aan goedkope voorwaarden te verkrijgen in het Provinciehuis te Antwerpen.

Van een totaal andere aard: de **parochiële Doop-, Huwelijks-, en Overlijdensregisters van Rumst** onder het oude regime. De gegevens werden verwerkt door de heer E. VAN REETH; de gepubliceerde tekst is te verkrijgen bij RUMESTA. Onze

Geschiedkundige Kring wil het werk van de heer VAN REETH doortrekken tot 1875, jaar van de afscheiding van Terhagen. Werden reeds gepubliceerd de "Overlijden 1804-1875" en de "Huwelijken 1804-1875", volgens de parochieregisters van XIXe eeuw.

RUMESTA verstrekke eveneens volgende bronnen:

Het **Manuale** van Pastoor Knest, 1611 (Algemeen Rijksarchief Antwerpen). De **Volkstelling van 1693** (Rijksarchief Brussel, Office Fiscal du Brabant). De Bevolking van Rumst in de XVIIIe Eeuw: deze verzamelbundel bevat: de **Volkstelling van 1709** (Rijksarchief Brussel, Office Fiscal du Brabant), de **Telling der Voedingsgewassen 1709** (*ibid.*), de bewerkte **Volkstelling van 1755** (Rijksarchief Brussel, Office Fiscal du Brabant), het **Impostboek 1782** (Algemeen Rijksarchief Antwerpen), de **Hoornveetelling 1779** (*ibid.*), de **Lijst der Vissers 1794** (*ibid.*). Het Cijnsboek van de Tafel van de H. Geest, 1469 (Algemeen Rijkarchief Antwerpen).

Ons medelid Chr. VERSTREPEN beijvert zich de oudste akten van de **Schepengriffie der Vrijheid van Rumst** uit te geven (Rumst, Boom, Heindonk). Verschenen: Deel I, **Schepenbrieven 1536 - 1556** en Deel II van **1565 - 1636**. Uitgave Heemkring De ROOT, Reet. Van elke akte wordt de korte inhoud gegeven; waar het over een overdracht van goed gaat, worden de regenoten (aanpalenden) meegedeeld. Honderden akten, geklapperd.

De heer VERSTREPEN bezorgde eveneens zo pas de oudste **Antwerpse schepenbrieven** die betrekking hebben op de **Rupelstreek en omliggende dorpen (1516 - 1535)**.

In eigen beheer verzorgde de heer VERSTREPEN tevens de **Schepenakten van de Heerlijkheid van Boom (1645 - 1727)**. Opnieuw honderden akten, geklapperd. Vermits Boom afgescheurd werd van Rumst vinden we hier talrijke gegevens die op Rumstenaren of Rumst betrekking hebben.

De heer Gaston ROGGEMAN, Blaasveld, maakte de inventaris op van de akten van de Rumstse notaris **Ceulemans (1649 tot 1693)**. Deze talrijke akten zijn summier geresumeerd. Klapper op de akten. Uitgave in eigen beheer.

Vermelden we dat Rumst nog andere notarissen kende. Dus hun akten kunnen ook van belang zijn.

Onuitgegeven Bronnen

De bronnen worden op verschillende plaatsen bewaard.

1. Rijksarchief te Antwerpen.

De inventaris van het oud gemeentearchief Rumst (van voor de Franse omwenteling), opgesteld door de diensten van het Rijksarchief, bevat volgende afdelingen:

1. Bestuurlijke Afdeling: 24 nummers.
2. Rechterlijke Afdeling: nrs 25 - 88.
3. Afdeling Kerk- en Armbestuur: nrs 89 - 202.

Deze laatste titel klopt niet. De ondertitel is nauwkeuriger: Leen- en Cijnsboeken, Archieven en Bijzondere Perkamenten, Varia.

We hebben deze drie afdelingen gedeeltelijk en oppervlakkig doorgenomen. De gerechtsrollen hebben we niet ingezien. De nummers 106 - 202 (varia's) zijn niet geïnventariseerd. Elk nummer verwijst naar een volumineuze bundel.

4. Bijvoegsel: 24 nummers.

5. Aanwinsten 1946: zeven dikke bundels met de in de inventaris vermelde items (vijfendertig).

NOOT 1: het Oud Gemeentearchief van Boom (A.R.A.) bevat een paar lijvige bundels schepenaakten van Rumst (zie de uitgave van de heer VERSTREPEN).

NOOT 2: Het modern archief van de gemeente Rumst berust te Rumst, dit in tegenstelling met het modern archief van de gemeente Boom dat naar het Algemeen Rijksarchief Antwerpen is overgebracht, behalve vanzelfsprekend de gegevens van de laatste decennia.

2. Het Stadsarchief van Antwerpen (Venusstraat) bewaart drie stukken die betrekking hebben op de gemeente Rumst (Inventaris Vreemde Gemeenten).

Onder nr 5: Toestand der Dorpen uit het Markgraafschap 1593. Een achttal bladzijden over Rumst (en Boom).

Onder nr 42: Kopij van een ordonnantie van Filips betreffende accijnzen op wijn en bier.

Onder nr 43: Ontvangstenboek van J. de Coster voor de Heer van Altena en Vrouwe Anna van Ackere (XVIIe E.).

3. Rijksarchief te Antwerpen.

Dit archief bewaart ook een deel van het oud kerkelijke archief van Rumst Sint-Pieter.

De inventaris telt 71 Nummers.

1. Geestelijke inrichting (1 - 12)
2. Inkomsten goederen (13 - 43)
3. Tafel van de H. Geest (44 - 65)
4. Lazernij (66 - 71)

4. Op de pastorie te Rumst worden nog verschillende kerkelijke archiefstukken bewaard. RUMESTA heeft die stukken geïventariseerd. De eerste nummers zijn minder belangrijk. De meeste stukken zijn per pastoraat genoteerd. Een mooi archiefstuk vormt zonder twijfel de naamlijst van de leden der Broederschap van Onze-Lieve-Vrouw van het Schapulier. Lijvig, verzorgd boek.

5. Het Bisschoppelijk Archief van het Bisdom Antwerpen.

Het archief wordt bewaard in de kathedraal en kan worden geraadpleegd langs de heer Archivaris. Van dit archief bestaat een uitvoerige inventaris.

- a. De verslagen van de Dekanale Visitaties vormen een rijke bron voor de parochiegeschiedenis. Het grootste deel van deze belangrijke bron werd wat Rumst betreft door Kan. STEENACKERS overgeschreven uit de archiefnota's. We hebben de gegevens verwerkt in onze uitgave Pastors, Onderpastors en Kapelrij-beneficianten, Rumst, 1986. Talrijke teksten werden overgenomen. De eerste visitatieverlagen hopen we eerlang in ons jaarboek te bespreken. Ze beslaan de triestige jaren 1562 - 1604.
- b. De afdeling Fonds Parochialia, Parochie Rumst Sint-Pieter, bevat een vijftigtal nummers en vier niet genummerde bijvoegsels van weinig belang. Bovendien nog twee pakken, niet geïventariseerd, waarvan RUMESTA een lijst heeft opgemaakt:

Eerste pak: vijf bundeltjes

Tweede pak: een elftal genummerde stukken.

Tenslotte bevat dit Fonds nog drie cijnsboeken: Kerk van Rumst, 1549, 1570 en H. Geest, 1552. Nog een bundel over het personaat van de Kerk: 1712.

6. Het Stadsarchief Mechelen (Inventaris C.O.O. II Delen, Mechelen, 1956 - Archivaris BETERAMS) bewaart een twintigtal prachtige zeer oude akten die betrekking hebben op eigendommen van de H. Geest van Mechelen te Rumst. Sommige akten zijn gezegeld.

7. De heer Burgemeester van Rumst bezorgde RUMESTA de fotokopie van een inventaris van "les Biens et Revenus du prince de Ligne", opgemaakt in 1730 en neergelegd bij de diensten der Nationale Domeinen in het jaar III van de republikeinse jaartelling.

8. Het Provinciaal Archief (Provinciehuis).

Het Archief Kerkfabrieken bevat documenten over grenscorrecties, scheidingen, enz. vanaf 1860. Stukken van vóór die datum: zie Algemeen Rijksarchief Antwerpen. Er is ook een Archief Gemeentebesturen. De provincie is immers de voogd van de gemeenten. Stukken van de laatste decennia ontbreken uiteraard. Het Archief van de Provincie in het Algemeen Rijksarchief Antwerpen bevat eveneens interessante documenten.

Tenslotte vermelden we hier nog dat de archieven van de omliggende dorpen van Rumst, dorpen die eertijds tot het Land van Rumst behoorden, soms ook interessante inlichtingen over Rumst kunnen bevatten. De inventarissen van de oude gemeentearchieven van Boom, Heindonk, Willebroek, Ruisbroek en Hingene zijn in te zien op het Rijksarchief te Antwerpen, waar ook de stukken zelf berusten.

Gesproken bronnen

RUMESTA droomt van een bandjesarchief, We hebben al meerdere bandjes.

Materiële bronnen

F. DONNET, Dons de la famille de Brouckhoven à l'église de Rumpst, Antwerpen 1907.

M. BAUWENS-LESENNE, Bibliografisch Repertorium der oudheidkundige Vondsten in de provincie Antwerpen (van de vroegste tijden tot de Noormannen), Brussel, 1964. Bevat een lijst der achtereenvolgende opgravingen in Rumst.

A. DEMAN & M. Th. RAEPSAET-CHARLIER, Les Inscriptions latines en Belgique, Brussel, 1985. - Rumst sub nr 144.

Over de recente opgravingen op het Molenveld, zie ons Jaarboek 1989.